Egy balhiedelemről

Nemcsak intim pletykák tartják felszínen, hogy a nyugdíjkorhatárt 1967. január 1-től lecsökkentik, de néha komoly, művelt, tájékozott emberek is mondják: „Igaz, van ilyen, hogy lejjebb veszik a nyugdíjkorhatárt."

Nincs feleslég

A találgatások persze a józan ésszel nem egyeznek meg, de azért „mondják", „halljak" stb.

Szinte közismert, hogy nálunk legalacsonyabb a nyugdíjkorhatár: nőknél 55, férfiaknál 60 éves kor. Más országokban magasabb. A Szovjetunióban is 60 év a nőknél és 65 év a férfiaknál. Amerikában is ennyi. Világos, hogy *az amúgyis alacsony évjáratokra állított nyugdíjkorhatárt egyszerűen nem lehet lejjebb vinni.*

Megnyúlik az életkor. Az utóbbi húsz esztendőben elértük, hogy a nyugdíjas asszonyok átlag életkora a nyugdíjazás — tehát 55 éves kor — után még 23 év, és szerencsére ez az életkor még tovább emelkedik. Mi indokolná, hogy a szellemileg és testileg egészséges embert nyugdíjazással elvonják a munkától? Semmi.

Ellenkezőleg. Hazai sajátosságunk egyike, hogy munkaerő-feleslegünk nincs. *Ittott munkaerő-hiánnyal küzdünk. Különösen a mezőgazdaságban, de néhány lényeges iparágban is jelentkezik munkaerőigény.* Budapesten pedig állandósul ez. A mezőgazdaságból az ipar munkaerő-elszívó hatása közismert és bizonyos mértékig természetes is. De ezt a folyamatot — amely felgyorsult — végre sikerült lelassítani a mezőgazdaság és az egész népgazdaság érdekében. Az élő munkaerő helyett a technika, korszerűbb, szervezettebb, termelékenyebb munka lép fel, ezen az úton lehet segíteni az ipar termelékenyebb, korszerűbb működését. A gazdaságirányítás reformjának ez az egyik igen lényeges, gyakorlati megvalósításra kerülő motívuma.

Nem közömbös

Ezek után hogyan képzelhető el hazánkban bármiféle nyugdíjkorhatárcsökkenés? Tovább szaporítanánk munkaerő-gondjainkat, erre pedig nincsen semmi szükségünk.

De van a pletykával szemben egy másik ellenérv is. Nálunk egymillió körüli a nyugdíjas és ez annyit jelent, hogy *minden négy-öt dolgozóra egy nyugdíjas jut. A nyugdíj évi költsége kb. 7 milliárd forint.* A korhatár leszállításával lényegesen megnőne a nyugdíjasok száma, s a költségvetésben e célra biztosított összeg mértéke is.

A kormány egészen mást kíván megvalósítani: anyagi lehetőségeink alapján majd *a tsznyugdíjak nagyon is indokolt emelése kerül napirendre a megfelelő időben.* Ez egy igen fontos és sürgető megoldást kívánó szociális kérdés.

Az sem közömbös, hogy egy-egy nyugdíjba vonuló ember olyan életritmusbeli változást ér meg, amely átalakítja hátralevő éveit. Nem kötődik munkájával többé a társadalomhoz, s ez gyakran súlyos lelki sérülést okoz, mert a nyugdíjba kerüléssel érthetően megbomlik évtizedes emberi kapcsolata. Különösen *ott jelentkezik ez, ahol erőteljes nők és férfiak akaratuk ellenére szellemi, fizikai frisseséggel kerülnek a nyugdíjasok sorába.*

A helyes értelmezés

Sajnos, mi igen gyakran s igen rosszul értelmezzük a korhatárt. Úgy fogjuk fel, hogy a korhatáros menjen már nyugdíjba. Pedig a helyes értelmezés és gyakorlat, hogy *a korhatáros, ha akar, elmehet nyugdíjba, mert ehhez megvan a joga.* De ha szükség van a munkájára, szellemileg, fizikailag friss és kedve van tovább is dolgozni, akkor ne menjen nyugdíjba.

Ez a munkahely, a vállalat igénye, a szakma jellege és a nyugdíjas személyes kívánsága szerint dőljön el. De a fő módszer a rábeszélés, hogy dolgozzon még, segítse a szocialista építést, tudásából, munkájából adjon még a társadalom javára, mert ezt igényli ez a társadalom. *Ez az értelmes és pozitív felfogása a korhatárnak.* S ezek után könnyen lehet látni, hogy csak pletykáról van szó, mikor nyugdíjkorhatármódosulásról beszélnek.

D. A.

A természetvédelem szolgálatában

Október, a népművelés egyik fontos ágazatának, a múzeumoknak a hónapja. Állandó tárlataik mellett ilyenkor a múzeumok felvilágosító, oktató kiállításokat rendeznek. A kiállítások témáit, a rendelkezésre álló anyagok, gyűjtemények felhasználásával a helyi adottságok, közkívánalmak szabják meg. Móra Ferenc Múzeumunknak gazdag anyagából bőven van választék kiállítások rendezésére, amelyet a múzeum vezetősége alkalmakkor eddig is eredményesen kihasznált. Folyamatosan rendezett értékes anyagának felhasználásával kiállításokat. Várostörténeti, képzőművészeti, néprajzi, régészeti, természettudományi, ipari és nem utolsó sorban a felszabadulás óta elért eredmények stb. anyagából rendezett kiállítások jelentős mértékben segítették a népművelés feladatát.

Országos érdekű kiállítás

A múzeumi hónap alkalmából ez évben egyik kiállítási rendezvényét a természetvédelem fontosságának hangsúlyozásával mutatja be, amelyhez értékes madárgyűjteményét is felhasználja. A kiállítás nemcsak helyi, de országos érdekű, a népgazdaságot is jelentősen érintő kérdéseket ölel fel.

A természetvédelem nemcsak kiválasztott élő és élettelen tárgyaknak, tájaknak megtartására, megőrzésére törekedik, hanem éppen az ember érdekében mértéket szab a természeti kincseknek ésszerű, gondos felhasználására, sőt gyarapítására. Az élővilág idejében alakalmazott kímélet, illetve védelem folytán felújulhat, de az élettelen világ felhasználás után végleg megszűnik, felújulásra nem képes. A természetvédelem egyik legjelentősebb ágazata a madárvédelem. A legtöbb madár a növényvilágra ártalmas kártevőkkel él, a vegyes és a csak növénytáplálékon élő madarak is hasznot hajtanak. A madár könnyű helyzetváltozása következtében a veszélyeztetett helyeken idejében könnyen és gyorsan megjelenik, fokozott mozgása, magasabb testhőmérséke nagy mennyiségű táplálék felvételére kényszeríti.

A vegyi védőanyagokról

Korunk döntő feladata az egyre és rohamosan emelkedő emberi létszám ellátása érdekében a növényi és állati többtermelés fokozása. Világszerte folyik a növényi többtermelést, a nagyobb terméshozamot adó fajták kikísérletezése, a terméshozam biztosítása, a növények fokozott védelme. A védekezésnek ma alkalmazott módszerei azonban egyre több követelményt vetnek fel. A vegyszeres védekezés nem váltja be teljes mértékben a hozzáfűzött reményeket. A kártevők idővel ellenállást (mezisztenciát) szereznek, a vegyi védőanyagokkal szemben. Ezért újabb és újabb vegyianyagok kikísérletezésére, a meglévők kombinatív alkalmazásra van szükség. Az újabban alkalmazott vegyiszerek között nem egy az ember szervezetére is súlyosan mérgező. Hazánkban cca 150, a tengerentúlon ezernél is több készítmény van már használatban. A túltengett vegyianyag igénybevétel ezen felül nem közömbös a termőtalajra, sok hasznos növénykártevőt pusztító állatfajra (fürkészdarazsak, mézelőméhek stb., stb.). Egyes az emberre nézve ártalmatlannak tartott vegyi védőszerekről bebizonyosodott, hogy az ember egészségét károsíthatják

Biológiai védelem

Érthető tehát, hogy nemzetközi világjelszó lett: „Visszatérés a biológiai növényvédelemhez". Ez annyit jelent, hogy növényvédelmet oldjuk meg, a növényi kártevők állatellenségeinek fokozott védelmével és elszaporításával. Kissé elkésve, de talán még idejében van kijelölve a helyes út, akkor amidőn az emberi kéz és beavatkozás mélyen belenyúlt a természet rendjébe. A megbontott és szétzilált természeti egyensúly további feiforgatása veszedelmeket rejt magában. A drága vegyszeres anyagok használata mellett a növényi kártevők hazánknak évente több milliárdos károkat okoznak.

Erőteljes propaganda indult hazánkban is a biológiai növényvédelem megszervezése érdekében. Csongrád megyében az utóbbi években Makón és folyamatosan két évben Szegeden is, nagy látogatottság mellett biológiai növényvédelmi kiállítás mutatta be a védekezés biologiai módszereit, elsősorban a kártevők állat-ellenségeit, azok védelmét és szaporításuk elősegítését.

Ennek a nagy fontosságú célnak az érdekében rendezi a Móra Ferenc Múzeum gerinces osztálya, a TIT madártani szakkörének közreműködésével, gazdag madáranyagának felhasználásával madárvédelmi kiállítását. Az Országos Természetvédelmi Hivatal madártani intézete fészekodúkkal, etetőkkel, képekkel, plakátokkal segíti a kiállítás eredményességét. Segítséget nyújtott a kiállításhoz a Csongrád megyei erdőigazgatóság, a szőrme és bőrruhagyár, továbbá a Téglagyári Egyesülés. A kiállítás érdekessége az, hogy a vármúzeum kertjében újszerű rendezésben, az időjárástól megvédetten épített tárlókban van elhelyezve a kiállítás anyaga.

A madárvédelem

A madarak életét, az ember érdekében nem nélkülözhető szerepét, a madarak szükségszerű védelmét ismerjük meg. Néhány madárfaj kivételével, bár minden madár törvényesen védett, sajnos ez még nem ment át eléggé a köztudatba. Tudomást szerezhetünk rendeletekről, melyek kötelezővé teszik egyes kert, gyümölcs és mezőgazdaságoknak a madarak védelmét, szaporítását fészekodúk kihelyezésével, téli ínség idején a madarak etetését.

A kiállítás 3 hónapon át tekinthető meg. Az újszerű rendezést dr. Marian Miklós múzeumi csoportvezető irányította.

DR. BERETZK PÉTER

Pesti esték

SZÖRNYETEG

Németh László drámája a Katona József Színházban

Csak az előadás új, a dráma régi. S mint szinte minden *Németh* László darab, ez is *a nagy ember és környezete konfliktusára,* ellentmondásaira épül. A főhős, Sárkány Béla történelemprofesszor, a *Szörnyeteg,* gondolkodónak, tudósnak rendkívüli egyéniség. De emberként elviselhetetlen. Egyik tanítványa, Jancsó Amál azonban mégis a professzor közelébe férkőzik, sőt mi több, az öregedő Sárkány beleszeret a fiatal lányba és feleségül veszi. Ettől kezdve a professzor megváltozik; új kapcsolatokat keres az emberekkel, tanítványaival, munkatársaival, barátaival, s rendkívüli lendülettel, energiával dolgozik azon, hogy eszméinek, amelyek szemben állnak a Horthy-korszak hivatalos felfogásával, minél nagyobb publicitást teremtsen. Megkísérli eszméi szerint alakítani saját életét is. Budai villáját eladja, s egy falusi házikót épít, hogy egy újfajta élet példájával is hirdesse eszméit. Végül azonban egyedül marad, fiatal felesége megszökik tőle.

Ez a váz természetesen csak *a cselekmény* fő vonalának halvány érzékeltetésére alkalmas. A dráma anyagából alig mutat be valamit. A Szörnyeteg ugyanis, akárcsak Németh László többi darabja, egy drámai — s nagyon izgalmas — cselekmény kibontásán kívül és felül magában foglal egy *utópiát* a jövő társadalmáról, továbbá *több tudományos értekezést* és fejtegetést az élet, a tudomány, a politika fontos kérdéseiről. A drámának ezt az értekező jellegét egyébként szó szerint kell értenünk; a szereplők nagyon sokszor úgy beszélnek, olyan gondosan kimunkált mondatokban, még a legdrámaibb helyzetekben is, mintha egy essz-kötetből olvasnának fel részleteket. Ez még akkor is zavaró — póz, modorosság —, ha mindaz, amit elmondanak, lényeges, igényes és színvonalas.

De nem is ez a legfőbb baj. A dráma alapvető kérdése, hogy Sárkány Béla *szörnyetege valóban vagy pedig tényleg nagy ember,* aki a környezet értetlensége miatt bukik el. Németh László és az előadás szerint: *igen, Sárkány* nagy ember. Ezt a végeredményt azonban *nem érezzük meggyőzőnek,* illetőleg csak a tudós-Sárkányra vonatkoztatva fogadjuk el. A professzor azonban eszméit cselekvésformáló és magatartásalakító erővel szeretné felruházni s ha gondolataiban és cselekedeteiben fő motívumként szerepelnek is az elmaradt Horthy-renddel való szembenállás elemei, a nagy embernek ebből a felfogásából kétségtelenül egyfajta sajátos és sajnos *elavult romantika* lehellete árad.

Az előadás azonban a darab emberi drámáját ennek ellenére is *nagy erővel* sugározza *Major* Tamás rendezése és a közreműködő színészek játéka ebből a szempontból dicsérendő; a produkció a dráma sok nem drámai, hanem értekező eleméből hangsúlyozottan emelte ki az emberi anyagot. Különösen *Básti* Lajos Sárkány professzora és *Tőrösi* Mari Jancsó Amáliája tetszett. Mindketten plasztikus, szemléletes erejű alakítással mutatták be a figurájukat; még a lélegzetvételükre is érdemes odafigyelni. Nagyon igényes színészi alakítás Major Tamás államtitkára, *Berek* Kati Mártája (Sárkány lánya), *Szokolay* Ottó adjunktusa (Márta férje), valamint *Sinkó* László, *Balázs* Samu és *Verebély* Iván játéka.

Az előadás hangvételéhez, atmoszférájához jól illeszkedő díszleteket *Bakó* József tervezte.

Ökrös László

Tanári hangverseny

A Szegedi Zeneművészeti Szakiskola hangversenytermében két olyan művésztanár koncertjét hallottuk péntek este, akik néhány éve még növendékei voltak az iskolának. Azóta elvégezték a zeneakadémiát, s most, mikor a szegedi konzervatórium tanáraiként léptek ismét közönség elé, kicsit úgy is hallgattuk őket, vajon mit tanultak Budapesten.

Joó Csilla október közepén Zwickauba készül nemzetközi *Schumann* énekversenyre, s ezúttal versenyműsorát mutatta be. Fidelio F. *Finke, Wolf, Brahms, Schubert, Kodály,* és természetesen Schumann-interpretációi ismét arról tanúskodtak, a művésznő elsősorban dalénekes. A zenei motívumok precíz kidolgozására, szinte valamennyi hang gondos megformálására törekszik, s mindenekelőtt legjellemzőbb sajátja a művek intellektuális megközelítése. Mindezt pedig ösztönösen, feltétlenül a muzsika oldaláról teszi. Olykor az volt az érzésünk; Joó Csilla inkább muzsikál, mint énekel. Hangja — különösen az alsóbb regiszterekben — egyébként se olyan természetű, ami öncélú bravúrmegoldásokra hálás lenne. Legjobban két Kodály dal, a *Ne búsuljon* és a *Várj még madaram* stílusos előadása, valamint Schumann *Myrten* ciklusának megszólaltatott tizenkét remeke tetszett.

Az est másik szólistája *Perjési* Katalin volt. Zongorázása kissé hűvösnek tűnt, de *Bartók II. Elégiájának* megformálásával így is nagyon szép momentumokat szerzett, s *Ravel* bravúros *Alborade del gracioso* című művének néhány technikai megoldása feltétlenül figyelemre méltó teljesítmény volt.

Nikolényi István

Tari Emma „búcsútárlata"

Az ötvenes évek végén került be *Tari* Emma Tápéról a szegedi kenderfonóba gyári munkásnak, s azóta *Tápai* Antal tanítványaként rendszeresen járt a Tábor utcai képzőművészeti kör foglalkozásaira. Egészen a tegnapi napig, amikoris végérvényesen Pestre költözött. A hajdani tápei parasztkislány élete nagy vágya ugyanis, hogy bekerüljön a Képzőművészeti Főiskolára.

Mielőtt azonban elutazott volna, eddigi munkáiból kiállítást rendezett a Tábor utcában. Ez a „búcsútárlat" szemléletesen tanúskodik fantáziavilágának és ábrázolási módjának fejlődéséről, a világ jelenségeinek mind szélesebb skálájú megfigyeléséről. Az *Apolló* szobor másolatán tanulta meg az öntést, mintázást, hogy a mesterségbeli tudás első elemeinek birtokában azonnal közvetlen családi környezete: édesanyja, nagyszülei, az egykori szomszédok kis *Margitkája, Róza nénije* portréjának megformálása felé forduljon. Ebbe az ihlető közösségbe tartozik a körbeli élmények, az ismert szegedi művész, *Dér* István és a barátnő, *Angela* arcképének most már bátrabb mozdulatokkal történő szoborba öntése is. A portrék világát modernebb figurák ábrázolása, az ütkeresés váltja fel, de nonfiguratív domborításai mögött mindig izgalmas tartalomkeresés húzódik.

Tari Emma ígéretes tehetség. Biztosan hallunk még róla.

N. I.

Én és Cleopatra

Velem történt, de holtbiztos, hogy megesett ilyesféle már rengeteg sorstársammal is. Hosszú esztendők óta Fecskével rongálom a tüdőmet, és edzem idegeimet. A fecskézés egyhangúságába legfeljebb annyi változatosságot erőszakolok, hogy néha az egri gyár készítményét veszem pártfogásomba (a trafikokban ilyenkor rendszerint kizárólag pécsi Fecske kapható), ellenkező esetben a pécsi Fecskéért indítok széles körű hajtóvadászatot. Hiába biztat a Magyar Dohányipar, Symphoniát még olykor sem szívok. Szóval a minap betévedve egy kávéházba, a trafikoslány tálcáján boldogult úrfikorom egyik legkedvesebb cigarettacsemegéjét fedeztem föl, az egyiptomi Cleopatra-t. Olyasféle izgalom fogott el, mint amilyen Antonius szívét lobbanthatta lángra, amikor először megpillantotta nagy barátja, Julius Caesar királyi kedvesét. Én sem tudtam ellenállni a kísértésnek: magamévá tettem egy csomagot, lefizetve érte a huszonöt forintokat, és az ebéd utáni feketéhez el is füstöltem belőle az elsőt. Illata valóban visszavarázsolt valamicskét a hajdani és ifjúi hangulatokból.

Eddig rendben is lett volna a dolog. A bonyodalom akkor kezdődött, amikor hazatérve, meggondolatlanul kiraktam zsebemből a takaros csomagocskát, rajta Egyiptom királynőjének aranynyomású portréjával.

— Hát ez mi? — mutatott rá élesszemű hitvesem.

— Cigaretta — adtam meg könnyedségre törekedve a felvilágosítást.

— ? ? ?

— Vettem. Alkalmi vétel... Gondoltam, hadd szívjak olykor Cleopatra-t is.

— Mennyit adtál érte?

— Bagatell! Baráti áron jutottam hozzá. Mennyit is?... Hát... tíz... tizen... tizenkét forintot.

— Biztos?

— Mint a halál!

Térül, fordul a szobában. Egyszercsak hozzám lép, kezében egy tízforintos meg egy kétforintos, és nyújtja:

— Vegyél nekem is egy csomaggal...

— szól szelíden.

— Jó, megpróbálom, bár nem valószínű, hogy kapok még.

Kaptam. Ezért is lefizettem persze a huszonötöt. A fekete mellé elszívott aznapi Cleopatra aromáját kissé kesernyésé tette ugyan a tudat, hogy ezek után a húsz cigaretta pontosan harmincnyolc forinttal apasztotta titkos vastartalékomat.

— Sikerült — nyújtottam át odahaza páromnak a szerzeményt.

— Tizenkettőért?

— Tizenkettőért.

Néhány pillanatig nézegette Cleopatra aranyképét, aztán az ajándékozó boldog mosolyával arcán letette elém az asztalra:

— Neked szántam, ha már annyira szereted.

Püff neki, azazhogy nekem!

Magyar László